

Citation: Yılmaz, M. & Yılmaz, T. 2021. Yönetici ve öğretmenler gözünden BİLSEM’lerde verilen eğitimlerin kritiği. *International Review of Economics and Management*, 9(1), 1-27. Doi: <http://dx.doi.org/10.18825/iremjournal.828298>

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLER GÖZÜNDEN BİLSEM’LERDE VERİLEN EĞİTİMLERİN KRİTİĞİ¹

Metin YILMAZ²

Tuncay YILMAZ³

Başvuru Tarihi: 19 / 11 / 2020 – Kabul Tarihi: 17 / 12 / 2020

Özet

Teknolojiyi, sanatı, bilimi üretecek nitelikli insan yetiştirebilen toplumlar çağının ötesine geçebilmiş ve diğer toplumlara yön vermişlerdir. Bu bağlamda bilimsel ve yenilikçi eğitim anlayışı ile sanat, müzik, bilim, siyasi ve askeri alanlarda önde gelen bireyler yetiştirmişlerdir. Bunu yaparken de üstün yetenekli bireyleri gözden kaçırmadan bireysel farklılıklarına göre düzenlemeler yapmışlardır. Alan yazında Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleri ile ilgili birçok çalışma mevcuttur. Özellikle 2000’li yıllardan sonra Türkiye’de yaygınlaşmaya başlayan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) bu çalışmalara konu olmuştur. Bu çalışmada Türkiye’deki üstün yetenekli çocukların eğitimi, BİLSEM bünyesinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin bakış açıları ile ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Araştırma nitel bir durum çalışmasıdır. Ulaşılan veriler NVIVO Pro 12 nitel veri analizi yazılım programı ile analiz edilmiştir.

Çalışma sonucunda, BİLSEM’in öğrencilerin yaratıcılığına olumlu katkı sunduğu, bireyselliği öne çıkardığı, eleştirel düşünme becerisini desteklediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Eksiklikler

¹ Bu Çalışma Prof. Dr. Tuncay YILMAZ danışmanlığında, Metin YILMAZ tarafından hazırlanan “Ulusal İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Açısından Türkiye’deki Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerinin Paydaşlar Perspektifinden Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

² Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, İnsan Kaynakları Yönetimi ABD, kmy.metin.yilmaz4@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0301-6262>

³ Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü, tyilmaz@sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3167-4457>

olarak eğitim programlarının teorik alt yapısının yetersiz olması, öğrencilerin spesifik ihtiyacını karşılamaktan uzak olması, eğitim alan çocukların psikolojik gelişimlerini destekleyici unsurların olmaması; disiplinler arası ve çok yönlü düşünmeyi destekleyen faaliyetlerin de yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, Üstün Yetenekli Çocuklar, Yetenekli Çocuk Eğitimi

Jel Kodları: I20, I21, J26

CRITICISM OF THE EDUCATIONS GIVEN AT BILSEM'S FROM THE PERSPECTIVE OF ADMINISTRATORS AND TEACHERS

Abstract

Societies that can train qualified people to produce technology, art, science have gone beyond their age and have guided other societies. These societies have trained leading individuals in the arts, music, science, political and military fields with their scientific and innovative education. While doing so, they made arrangements according to their individual differences by taking into account the gifted individuals. In Turkey, there are many academic studies on the education of gifted students. Science and Art Centers (BİLSEM), which started to become widespread in Turkey especially after the 2000s, have been the subject of these studies. In this study, the education of gifted children in Turkey has been handled and evaluated with the perspectives of the administrators and teachers working in BİLSEM. The research is a qualitative case study. Obtained data were analyzed with NVIVO Pro 12 qualitative data analysis software program.

The results of the study demonstrated that BİLSEM contributes positively to the creativity of students, emphasizes individuality, and supports critical thinking skills. As the shortcomings of BİLSEM's it has been revealed that the theoretical infrastructures of the education programs are insufficient, it is far from meeting the specific needs of the students, there are no supportive elements for the psychological development of children who receive education and activities that support interdisciplinary and multi-directional thinking should be carried out.

Keywords: BILSEM, Gifted Children, Talented Child Education

Jel Classification: I20, I21, J26

I. GİRİŞ

Bilimsel gelişim ve değişimler her alanda olduğu gibi eğitim alanında da kendini göstermektedir. Özellikle üstün yeteneklilerin eğitiminde yenilikçi yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Çocukları ilgi ve yeteneklerine göre yetiştirmek bu yaklaşımlardan birisidir. Elbette başarı için bireysel farklılıkların gözden kaçırılmaması bu açıdan büyük bir önem taşımaktadır. Riley’e (2011) göre her birey bir diğerinden farklıdır ve öğrenciler derse kendileriyle birlikte kültürlerini, yeteneklerini, dinlerini, yaşadıkları güçlükleri, sosyo-ekonomik düzeylerini, deneyimlerini, geçmişlerini, öğrenme stillerini ve beklentilerini de getirmektedir. Gelişmiş ülkeler eğitim sistemlerinde bu bireysel farklılıkları dikkate almaktadırlar. Üstün yetenekli olmak da bireysel farklılık açısından kesinlikle dikkate alınması gereken bir durumdur.

Üstün yetenekli bireyler bebeklik dönemlerinde bile erken dil gelişimi, hafızalarının ve dikkatlerinin iyi olması, uyarıcılara karşı ileri düzeyde açık olma hali ile akranlarından farklı olduğunu göstermektedir (Rogers, 1986; Robinson, 1993). Üstün yetenekli bireylerin düşünce yapıları farklıdır ve bilgiyi sorgulayarak onu yenilemeye çalışmaktadırlar. Bu özelliklerini gözlemleyerek ebeveynler çocuklarını bebeklikten itibaren fark edebilir. Üstün yetenekli çocuklar bebeklik çağlarında 1-2 yaşlarında zekâ testleri ile normal bebeklerden farklı oldukları tespit edilebilmektedir (Gottfried, Gottfried, Bathurst & Guerin, 1994). Yapılmış bir araştırmaya göre çocuğunun üstün yetenekli olduğunu düşünen anne ve babaların çocuklarını incelendiğinde çocukların üstün yetenekli oldukları görülmüştür (Silverman, 1992). Her toplumda belli oranda bulunan üstün yetenekli bireyler bilgiyi değiştirerek ve çoğaltarak toplumlarını ileriye taşıyabilmektedir. Buna rağmen Ataman’a (2004) göre de üstün yetenekli çocuklar özel eğitim alanında en çok ihmal edilen ve gerektiği şekilde eğitim verilmeyen çocuklardır. 2000’li yıllardan sonra engelli bireyler ile ilgili belirli oranda bir ilerleme yakalanmışsa da üstün yetenekli çocukların özel durumları tam olarak anlaşılmış değildir. Bunların yanında; çok hızlı öğrenen ve bir eğitim öğretim yılı içinde kazanılacak becerileri önceden kazanmış olan bu çocuklar için farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş öğretim imkânları sunulmazsa, bu bireylerin eğitim gereksinimleri gerçek anlamda karşılanmamış olur (Levent, 2011). Üstün yetenekli çocukların gelecekte bir şekilde başarılı olacakları düşünüldüğünden ihmal edildikleri akla gelmemektedir. Buna sebep olanın, üstün zekâlıların her engeli yeneceği ve muhakkak başarıya ulaşacağı yönünde toplumda hâkim bir kanının olmasıdır (Çağlar, 2004). Oysa bu kanının aksine bazı üstün yetenekli bireyler gözden kaçırılmakta ve bunun sonucunda bu bireylerden yeterince

faidalanılamamaktadır. Bazı araştırmaların göstermiş olduğu gibi, IQ düzeyinin iş performansına %29 civarında katkısının olduğu düşünülürse bu çocuklar gözden kaçırlmadan eğitim ihtiyaçları karşılanmış olsa, ülkenin gelişimine de katkıları yüksek oranda olacaktır (Hunter, 1983). Üstün yeteneklilerin eğitimine özgü zorluklar göz önüne alındığında hızla gerekli önlemlerin alınması büyük bir önem taşımaktadır (Akarsu, 2004, s. 443). Bütün bunları düşündüğümüzde üstün yeteneklilerin ortaya çıkarılan ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre etkili programlar geliştirilerek eğitimleri bireysel farklılıklarına göre planlanmalıdır.

Ülkemizin geçmiş dönem birikimlerine bakınca, üstün yeteneklilerin eğitimi alanında bütüncül bir anlayış kazanılamadığı ve işlevsellikten uzak olduğu görülmektedir (Bakioğlu & Levent, 2013). An itibarı ile üstün yeteneklilerin eğitimi açaşından Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) bünyesinde eğitim veren BLSEM'ler ve Anadolu niversitesi ile İstanbul niversitesi'nde uygulanan programlar mevcuttur. Ayrıca MEB zel Eğitim Yönetmeliği'ne göre üstün yetenekli öğrenciler için okullarda bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) ve kaynak oda hazırlanması gerekliliği (MEB, 2006) belirtilmiştir. Bunların sonucunda okullarda üstün yeteneklilere yönelik Destek Eğitim Odası uygulamaları başlatılmış ancak istenilen seviyeye ulaşılamamıştır. Bu uygulamalar süreklilikten uzak destekleme uygulamalarıdır. Lise düzeyinde sadece fen liselerinin kısmen bu kitleye yönelik süreklilik arz eden çalışmalar yaptığı söylenebilir (Sak, 2011). Üstün yeteneklilerin tespitinde ve eğitim sürecinde en önemli faktör olan öğretmenler açaşından baktığımızda ise; niversite eğitim sürecinde öğretmenlere üstün yeteneklilere program hazırlama amaçlı bir sürecin olmadığı görülmektedir. Oysaki ğretmenler, üstün yeteneklilerin eğitiminde kritik bir role sahiptir. Bundan dolayı üstün yeteneklilerin eğitimlerini öğretmenlerin ve yönetici olmuş öğretmenlerin değerlendirmeleri perspektifinden ele almak önem arz etmektedir.

II. ARAşTIRMA, BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitimlerinin, BLSEM'ler bağlamında, yönetici ve öğretmenler perspektifinden kritiğini yapmaktır. Yapılacak kritik sonucunda ortaya çıkacak sonuçlara dayalı öneriler geliştirilerek üstün yeteneklilerin eğitimlerini kurgulayanlara fikir vermek amaçlanmaktadır. Ayrıca bu çalışma ile daha sonra yapılacak çalışmalara da yol gösterilebileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışmada yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden yararlanılmış ve bu çerçevede öğretmenlere 4, yöneticilere 4 soru yöneltilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Yönetici ve öğretmenlerin gözünden BİLSEM’de verilen eğitimin kritiğinin yapılmaya çalışıldığı bu araştırma nitel bir durum çalışmasıdır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de hizmet veren 136 BİLSEM’de görev yapan 2137 yönetici ve öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Doğu Marmara Bölgesinde bulunan illerde hizmet veren BİLSEM’de görev yapan 5 yönetici ve 10 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemi araştırmanın amacına uygun olarak belirli ölçütleri bünyesinde bulunduran katılımcıların araştırmaya dahil edilmesini kapsar (Palys, 2008). Araştırmada yöneticiler ve öğretmenler için BİLSEM’de kadrolu olarak görev yapma ölçütü belirlenmiştir. Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir:

Araştırmaya beş farklı branştan gönüllü 5 yönetici ve 10 öğretmen katılmıştır. Yöneticilerin 3’ü erkek, 2’si kadın; öğretmenlerin 4’ü erkek, 6’sı kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Eğitim durumlarına baktığımızda, 1 yönetici lisans, 3 yönetici yüksek lisans ve 1 yönetici doktora mezunu; 5 öğretmen lisans, 5 öğretmen de yüksek lisans mezunudur. Yöneticilerden 3 tanesi 11-15 yıl, 2 tanesi 16-20 yıl kıdeme sahip; 2 tanesi 0-5 yıl, 3 tanesi 6-10 yıl, 2 tanesi 11-15 yıl, 4 tanesi 16-20 yıl, 1 tanesi ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada verilere ulaşmak için, araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu soru formları kullanılmıştır.

Formların birinci bölümünde araştırmanın içeriği, amacı, formu doldurma gerekçesi ve nasıl yapılacağı; ikinci bölümde demografik bilgiler, üçüncü bölümde araştırma sürecine ilişkin sorular yer almıştır. Geçerlik ve güvenilirliğini sağlama adına, formlarda yer alan sorular için 5 farklı “alan uzmanı” ve bir “dil uzmanının” görüşüne başvurulmuş ve 3 katılımcı ile pilot uygulamalar yapıldıktan sonra 4 soruluk nihai açık uçlu soru formu elde edilmiştir. Analiz ve raporlama sürecinde her katılımcıya bir kod isim verilmiştir. BİLSEM öğretmen ve

yöneticilerine formlar elden teslim edilmiş ve örnekleme dahil edilen katılımcıların özgür iradeleri ile formları doldurmaları sağlanmıştır.

Verilerin Çözümü ve Analizi

Araştırmada ulaşılan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde yapılmaya çalışılan, birbirine benzeyen bulguları kavram ve temalar altında birleştirip sayısallaştırarak okuyucunun anlayabileceği şekilde sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırmada verilerin sayısallaştırılması için NVIVO Pro 12 nitel veri analiz programından yararlanılmıştır. Katılımcıların yanıtları sınıflandırılmış ve bu yanıtlara göre veriler öğretmen görüşleri ve yönetici görüşleri diye iki başlıkta toplanmıştır. Bu başlıkların altında oluşan tema ve alt temalar belirlenerek tema ve alt temaların frekanslarına ulaşılmıştır. Bunun yanında katılımcıların ifadelerinden oluşan kelime sıklığı analizi yapılarak kelime bulutları oluşturulmuştur.

Bulgular ve Yorum

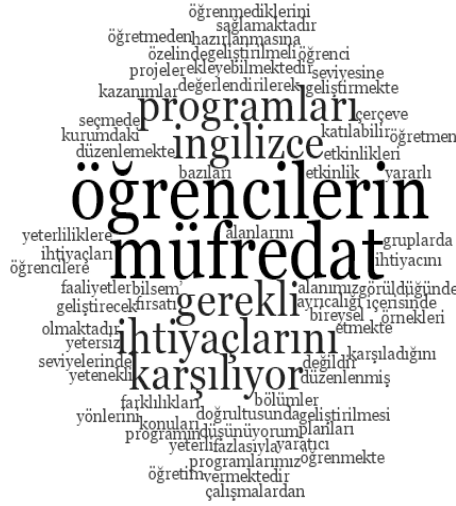
Araştırmanın amacı “Yönetici ve öğretmenlerin gözünden BİLSEM’de verilen eğitimin kritiğinin yapılması” şeklinde ifade edilmiştir. Bu amaca göre BİLSEM’de çalışan öğretmen ve yöneticilere yöneltilen 4 soruluk açık uçlu soru formları ile bulgular elde edilmiştir. Bu bulgulara göre veriler öğretmen görüşleri ve yönetici görüşleri diye iki başlıkta toplanmıştır. Aşağıda araştırmanın amacına yönelik araştırmaya katılan 5 yönetici ve 10 öğretmen ile yapılan görüşmelerde elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan başlıklar, temalar ve her temanın alt temaları sunulmuştur. Ayrıca katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilmiştir.

III. BİLSEM’LERDE ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA VERİLEN EĞİTİMİN NİTELİK VE NİCELİĞİ HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Aşağıda araştırmaya katılan 10 öğretmenin ifadelerine göre elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan dört temanın kelime sıklığı analizi yapılarak oluşturulan kelime bulutlarına, her temanın alt temalarına ve ortaya çıkan görüşlerin frekanslarını gösteren tablolara yer verilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

Öğretmen Görüşlerine Göre Oluşan Birinci Tema

BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin öğretmenlerin ifadeleri sonucu oluşan temanın kelime bulutu Şekil I, öğretmenlerin ifadelerinin frekansını gösteren Tablo I ve doğrudan alıntılar aşağıda sırası ile sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Şekil I. BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılamasına İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “öğrencilerin”, “müfredat”, “ihtiyaçlarını”, “karşılıyor” ve “İngilizce” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşıladığı ancak, İngilizce öğretiminin geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Öğretmenlerin, BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşünceleri temasının Tablo I’de görüldüğü gibi mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin ve mevcut durumun olumsuz yönlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır.

Tablo I. BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Mevcut Durumun Olumlu Yönlerine İlişkin	İhtiyacı karşılaması	7
		Yaratıcılığı destekleyen unsularının olması	3
		Okulu desteklemesi	1
		Proje çalışmalarına yer vermesi	1
		Öğrencilerin seçim yapmasına fırsat vermesi	1
		Özgün faaliyetlere fırsat vermesi	1
		Bireysel farklılıklara göre ayarlanabilmesi	1
		Esnek olması	1
	Mevcut Durumun Olumsuz Yönlerine İlişkin	Geliştirilmesinin gerekli olması	5
		Sadece uygulamaya dönük olması	3
		Psikolojik gelişimi destekleyici unsurların olmaması	1
		Öğrencilere göre basit olması	1

Öğretmen görüşleri doğrultusunda BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; olumlu yönlerine ilişkin alt temasında ihtiyacı karşılaması (f=7), yaratıcılığı destekleyen unsularının olması (f=3), okulu desteklemesi (f=1); olumsuz yönlerine ilişkin alt temasında ise geliştirilmesinin gerekli olması (f=5), sadece uygulamaya dönük olması (f=3) ve psikolojik gelişimi destekleyici unsurların olmaması (f=1) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Yetersiz...(ÖĞRT 2)”.

“...Çerçeve plan yeterli olmasa da gerekli görüldüğünde öğretmen güncel konuları da ekleyebilmektedir. Esnek olması programın bir ayrıcalığı...(Öğrt 3)”.

Öğretmen Görüşlerine Göre Oluşan İkinci Tema

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin öğretmenlerin ifadeleri sonucu oluşan temanın kelime bulutu Şekil II, öğretmenlerin ifadelerinin frekansını gösteren Tablo II ve doğrudan alıntılar aşağıda sırası ile sunulmuş ve yorumlamaları yapılmıştır.

Şekil II. BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “bireysel”, “etkinlikler”, “uygulanan”, “eğitimi”, “öğrencilerin” ve “düşünüyorum” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde üstün yetenekli öğrencilere uygulanan etkinliklerin, bireysel gelişimi destekleyen ve öğrencilerin eğitimi açısından yeterli faaliyetler olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşünceleri temasının Tablo II’de görüldüğü gibi mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin ve mevcut durumun olumsuz yönlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır.

Tablo II. BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Mevcut Durumun Olumlu Yönlerine İlişkin	Faaliyetlerin yeterli olması	5
		Faaliyetlerin yaratıcı olması	3
		Bireysel çalışmaya uygun olması	3
		Faaliyetlerin üst düzeyde olması	1
		Yeteneklerin ortaya çıkarılmasını desteklemesi	1
	Mevcut Durumun Olumsuz Yönlerine İlişkin	Konuların disiplinler arası işlenmemesi	2
		Çok yönlü düşünme becerisine hitap etmemesi	2
		Faaliyetlerin öğretmenlerin yeterliliğine uymaması	2
		Öğrenci düzeyine göre hazırlanmamış olması	1

Öğretmen görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin alt temasında faaliyetlerin yeterli olması (f=5), faaliyetlerin yaratıcı olması (f=3), bireysel çalışmaya uygun olması (f=3) ve mevcut durumun olumsuz yönlerine ilişkin alt temasında konuların disiplinler arası işlenmemesi (f=2), çok yönlü düşünme becerisine hitap etmemesi (f=2) ve faaliyetlerin öğretmenlerin yeterliliğine uymaması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Etkinlik kitaplarımızın oluşturulmasından beri tüm Türkiye’de belli bir standardın sağlandığını düşünüyorum. Eğer yeterince BYF-ÖYG alanında eğitim alırlarsa, proje alanına geldiklerinde zaten BİLSEM’li olmanın avantajlarını sona kadar yaşayacaklardır...(Öğrt7)”.

“...Bence kesinlikle konular disiplinler arası modelde işlenmeli. Aynı konu aynı anda üç farklı branş öğretmeni tarafından anlatılmalı. Böylece çok yönlü düşünme becerileri geliştirilebilir...(Öğrt 9)”.

Öğretmen Görüşlerine Göre Oluşan Üçüncü Tema

Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin öğretmenlerin ifadeleri sonucu oluşan temanın kelime bulutu Şekil III, öğretmenlerin ifadelerinin frekansını gösteren Tablo III ve doğrudan alıntılar aşağıda sırası ile sunulmuş ve yorumlamaları yapılmıştır.

Şekil III. Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “projeler”, “politika”, “yetenekli”, “olmalıdır”, “eğitimi”, “gerekir” ve “BİLSEM” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde üstün yetenekli öğrencilerin kazanılması politikası çerçevesinde tanınmasının her yerde ve ücretsiz yapılması, proje tabanlı çalışmaların niteliğinin ve niceliğinin artırılması gerektiği görülmektedir.

Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin öğretmen düşünceleri temasının Tablo III’te görüldüğü gibi tanılamaya ilişkin, eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin, BİLSEM’e ilişkin ve örgün eğitim-öğretim kurumlarına ilişkin olmak üzere dört alt temada toplanmıştır.

Tablo III. Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Tanılamaya İlişkin	BİLSEM amaçlı tanılamalarının her yerde yapılması	3
		BİLSEM sınavlarının ücretsiz olması	3
		Tanılamada kullanılacak ölçütlerin değiştirilmesi	2
		Tanılamaların yeterli olması	1
	Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine İlişkin	Verilen eğitimin niteliğinin artırılması	7
		Üstün yetenekliler eğitiminin kapsamının genişletilmesi	3
		Verilen eğitimin bilimsel gelişmeler ile uyumlu olması	2
		Keşfetmeye odaklı eğitim verilmesi	1
		Doğa ile iç içe eğitim verilmesi	1
		Disiplinler arası çalışma yapılabilen faaliyetlerin olması	1
	BİLSEM’e İlişkin	BİLSEM uygulamalarının aynen devam etmesi	6
		Akademisyenlerden destek alınması	5
		BİLSEM ile okulun uyumunun sağlanması	3
		BİLSEM’ in eksiklerinin giderilmesi	2
	Örgün Eğitim-Öğretim Kurumlarına İlişkin	Üstün yetenek eğitimlerinin ilkökulda başlatılması	4
		Yasal düzenlemelerin güncellenmesi	3
		Okullarda uygulanabilir çalışmaların olması	2
		Okullardaki öğretmenlere hizmet içi eğitim yapılması	1
		Okullardaki çalışmalarda ülke koşullarının dikkate alınması	1

Öğretmen görüşleri doğrultusunda Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; tanılamaya ilişkin düşünceleri alt temasında BİLSEM amaçlı tanılamalarının her yerde yapılması (f=3), BİLSEM sınavlarının ücretsiz olması (f=3), tanılamada kullanılacak ölçütlerin değiştirilmesi (f=2); eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin düşünceler alt temasında verilen eğitimin niteliğinin artırılması (f=7), üstün yetenekliler eğitiminin kapsamının genişletilmesi (f=3), verilen eğitimin bilimsel gelişmeler ile uyumlu olması (f=2); BİLSEM’e ilişkin düşünceler alt temasında BİLSEM uygulamalarının aynen devam etmesi (f=6), akademisyenlerden destek alınması (f=5), BİLSEM ile okulun uyumunun sağlanması (f=3) ve örgün eğitim-öğretim kurumlarına ilişkin düşünceler alt temasında üstün yetenek eğitimlerinin ilkökulda başlatılması (f=4), yasal düzenlemelerin güncellenmesi (f=3), okullarda uygulanabilir çalışmaların olması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Bununla ilgili bir yasa olduğunu biliyorum. Suna KAN, İdil BİRET, Gülsün ONAY gibi sanatçılar yetiştiren bu yasanın tekrar elden geçirilerek aktif olarak kullanılması gerektiğini düşünüyorum...(Öğrt 2)”

“...Son yıllarda BİLSEM’de revizyona gidildi ve birçok problem çözüldü. Üstün yetenekli öğrencilerin tanınması ve eğitim süreçleri sağlıklı şekilde planlandı ve bu süreç işlemektedir. Var olan devlet politikasını destekliyorum. Belli aralıklarla akademisyenlerle ortak projeler üzerinde çalışılmalıdır...(Öğrt 5)”

Öğretmen Görüşlerine Göre Oluşan Dördüncü Tema

Kendi çocukları üstün yetenekli olsaydı çocukları için iyi bir BİLSEM modelinin nasıl olması gerektiğinin sorulduğu öğretmenlerin ifadeleri sonucu oluşan temanın kelime bulutu Şekil IV, öğretmenlerin ifadelerinin frekansını gösteren Tablo IV ve doğrudan alıntılar aşağıda sırası ile sunulmuş ve yorumlamaları yapılmıştır.

Şekil IV. İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “olmalıdır”, “öğretmen”, “yetenekli”, “BİLSEM”, “atölyeler” ve “isterdim” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM’in eksiksiz atölye ve salonlarının olması, tam gün eğitim-öğretimin olması, yeteneği ortaya çıkarıcı müfredatın ve öğretmenlerin olması gerektiği ifadeleri ortaya çıkmaktadır.

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin öğretmen düşünceleri temasının Tablo IV’te görüldüğü gibi eğitim-öğretime ilişkin, fiziki alt yapıya ilişkin, öğrencilere ilişkin ve uygulanan programlara ilişkin olmak üzere dört alt temada toplanmıştır.

Tablo IV. İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Eğitim-Öğretime İlişkin	Disiplinler arası etkileşimin olacağı eğitimin olması	7
		BİLSEM'in tam gün eğitim-öğretim yapması	7
		Yapılandırıcı eğitim anlayışının olması	4
		BİLSEM ve okulların etkileşim halinde olması	2
	Fiziki Alt Yapıya İlişkin	Eksiksiz materyallerin olması	5
		Oyun alanlarının olması	4
		Fiziki şartların tamamlanması	2
	Uygulanan Programlara İlişkin	Yeteneği ortaya çıkarıcı ve geliştirici müfredatın olması	7
		Bireysel farklılıklara göre program yapılması	4
	Öğrencilere İlişkin	Öğrencilere yönelik yönlendirme çalışmalarının olması	4
		Öğrencinin söz hakkının olması	3
		Proje çalışmalarında öğrencilere yarışmalar düzenlenmesi	2
		Az öğrencili grupların olması	1
			Her yaş grubunun tanınmaya katılabilmesi

Öğretmen görüşleri doğrultusunda iyi bir BİLSEM modeline ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; eğitim-öğretime ilişkin alt temasında, disiplinler arası etkileşimin olacağı eğitimin olması (f=7), BİLSEM'in tam gün eğitim-öğretim yapması (f=7), yapılandırıcı eğitim anlayışının olması (f=4); fiziki alt yapıya ilişkin düşünceler alt temasında eksiksiz materyallerin olması (f=5), oyun alanlarının olması (f=4); uygulanan programlara ilişkin düşünceler alt temasında yeteneği ortaya çıkarıcı ve geliştirici müfredatın olması (f=7), bireysel farklılıklara göre program yapılması (f=4) ve öğrencilere ilişkin alt temasında öğrencilere yönelik yönlendirme çalışmalarının olması (f=4), öğrencinin söz hakkının olması (f=3), az öğrencili grupların olması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Kendi çocuğum üstün yetenekli olsa onu örgün eğitime göndermek istemezdim. Çocukların işi oyundur. Sabah okul akşam BİLSEM çocuklar yoruluyor ve verimsiz oluyor. BİLSEM kendi başına okul olmalıdır...(Öğrt 2)”.

“...Disiplinler arası çalışan bir model olmalıdır. Aynı anda birkaç öğretmen aynı konuya farklı açılardan anlatabilmelidir. Öğrencinin kendisini geliştirmek istediği alanda söz hakkının olması gereklidir...(Öğrt 9)”.

IV. BİLSEM’LERDE ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA VERİLEN EĞİTİMİN NİTELİK VE NİCELİĞİ HAKKINDA YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ

Aşağıda araştırmaya katılan 5 yöneticinin ifadelerine göre elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan dört temanın kelime sıklığı analizi yapılarak oluşturulan kelime bulutlarına, her temanın alt temalarına ve ortaya çıkan görüşlerin frekanslarını gösteren tablolara yer verilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

Yönetici Görüşlerine Göre Oluşan Birinci Tema

BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin yöneticilerin ifadeleri sonucu oluşan temanın kelime bulutu Şekil V, yöneticilerin ifadelerinin frekansını gösteren Tablo V ve doğrudan alıntılar aşağıda sırası ile sunulmuş ve yorumlamaları yapılmıştır.

Şekil V. BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “öğrencilerin”, “müfredat”, “yeterli” ve “öğretmenler” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşıladığı ancak, öğretmenlerin becerilerine odaklı olması ve genel olarak yetersiz kaldığı görüşleri ortaya çıkmaktadır.

Yöneticilerin, BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşünceleri temasının Tablo V’te görüldüğü gibi mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin ve mevcut durumun olumsuz yönlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır.

Tablo V. BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yetenekli Çocukların İhtiyacını Karşılamasına İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yetenekli Çocukların İhtiyacını Karşılamasına İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması	Mevcut	İhtiyacı karşılaması	4
	Programın	Eleştirel öğrenmeyi desteklemesi	3
	Olumlu	Analitik düşünmeyi desteklemesi	1
	Yönlerine	Etkili olması	1
	İlişkin		
	Mevcut	Yetersiz olması	6
	Programın	Müfredatta gereksiz yerlerin olması	1
	Olumsuz	Öğretmene bağlı olması	1
Yönlerine			
İlişkin			

Yöneticilerin görüşleri doğrultusunda BİLSEM eğitim programının üstün yetenekli çocukların ihtiyacını karşılamasına ilişkin yönetici düşünceleri temasının; mevcut müfredatın olumlu yönlerine ilişkin alt temasında ihtiyacı karşılaması (f=4), eleştirel öğrenmeyi desteklemesi (f=3) ve mevcut müfredatın olumsuz yönlerine ilişkin olarak programın yetersiz olması (f=6) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin BİLSEM eğitim programının üstün yetenekli çocukların ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Müfredat çocukların analitik düşünme, sorgulama, eleştirme gibi nitelikleri ön planda tutan etkinliklere ağırlık vermesi bakımından yeterli ve etkili...(Yön 4)”.

“...Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Özellikle de mesleki olarak yeterli ve merakı olan öğretmenler olunca...(Yön 5)”.

Yönetici Görüşlerine Göre Oluşan İkinci Tema

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin yöneticilerin ifadeleri sonucu oluşan temanın kelime bulutu Şekil VI, öğretmenlerin ifadelerinin frekansını gösteren Tablo VI ve doğrudan alıntılar aşağıda sırası ile sunulmuş ve yorumlamaları yapılmıştır.

Şekil VI. BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “verimli”, “faaliyetler”, “yeterli” ve “etkinlikler” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde üstün yetenekli öğrencilere uygulanan faaliyetlerin yeterli olduğu görülmektedir.

Yöneticilerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşünceleri temasının Tablo VI’da görüldüğü gibi mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin ve mevcut durumun olumsuz yönlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır.

Tablo VI. BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt temalar	Görüşler	Frekans (f)	
BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması		Faaliyetlerin uygun olması	8	
	Mevcut	Amacına uygun olması	2	
		Durumun	Sık tekrar fırsatı vermesi	1
	Olumlu	Öğrencilere zevkli gelmesi	1	
		Yönlerine İlişkin	Beklentilere cevap vermesi	1
			Geliştirilmesine	BİLSEM’in Okul olması daha etkili olur
	Yönelik	Faaliyetler için maddi imkanların arttırılması	1	
		Önerilere İlişkin	Öğretmenlerin faaliyetlere göre eğitilmesi	1

Yönetici görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin yönetici düşünceleri temasının; mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin alt temasında faaliyetlerin uygun olması (f=8), amacına uygun olması (f=2) ve geliştirilmesine yönelik önerilere ilişkin alt temasında BİLSEM’in okul olması daha etkili olur (f=1) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda

bazı yöneticilerin BİLSEM' de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Faaliyetler öğrencilerimizle sık sık yapıлып amaca uygun verilmektedir. Tabi bu faaliyetler maddi imkan ve zaman olduğunda daha da verimli olacağını düşünmekteyim...(Yön 1)”

“...Uygulanan faaliyetler öğrencileri mutlu edip zevk aldırıyor. Ancak veli beklentisi öğrenciyi zorluyor. Bazı öğrencilerin kendini gerçekleştirme zor olmaktadır...(Yön 2)”

Yönetici Görüşlerine Göre Oluşan Üçüncü Tema

Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin yöneticilerin ifadeleri sonucu oluşan temanın kelime bulutu Şekil VII, öğretmenlerin ifadelerinin frekansını gösteren Tablo VII ve doğrudan alıntılar aşağıda sırası ile sunulmuş ve yorumlamaları yapılmıştır.

Şekil VII. Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “referans”, “arttırılmalıdır”, “yetenekli”, “imkanlar”, “eğitimi”, “gerekir” ve “üniversite” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM’in okula dönüştürülerek imkanlarının arttırılması, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerinin üniversite düzeyinde de devam ettirilmesi, alınacak diplomanın gelecekte referans niteliğinin olması gerektiği görüşleri öne çıkmaktadır.

Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin yönetici düşünceleri temasının Tablo VII’de görüldüğü gibi BİLSEM’e ilişkin ve üstün yetenekli öğrencilere ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır.

Tablo VII. Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Yönetici Düşünceleri	BİLSEM’e İlişkin	BİLSEM’in imkanlarının artırılması	4
		BİLSEM’in okul olması	3
		Bireysel eğitimin artırılması	3
	Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin	Üstün yetenekli eğitiminin üniversitede devam ettirilmesi	4
		BİLSEM’e gelen öğrencilerin ödüllendirilmesi	4
		Sınavlarda ek puan verilmesi	2

Yönetici görüşleri doğrultusunda Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin yönetici düşünceleri alt temasının; BİLSEM’in imkanlarının artırılması (f=4), BİLSEM’in okul olması (f=3), bireysel eğitimin artırılması (f=3) ve üstün yetenekli öğrencilere ilişkin düşünceler alt temasında üstün yetenekli eğitiminin üniversitede devam ettirilmesi (f=4), BİLSEM’e gelen öğrencilerin ödüllendirilmesi (f=4), sınavlarda ek puan verilmesi (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Tabi önemli bir konu. BİLSEM’e gidildikten sonra öğrenci en az 8-9 senesini burada geçiriyor. Zamanının büyük bölümünü burada harcıyor. Bunun da bir ödülü olması gerekir. Üniversite sınavı ve iş hayatında bunun bir referans olması gerekir...(Yön 1)”.

“...Üstün yetenekliler için imkanlar artırılmalıdır. Okuldan bağımsız kurumlar açılarak bireysel eğitim verilmelidir...(Yön 2)”.

Yönetici Görüşlerine Göre Oluşan Dördüncü Tema

Kendi çocukları üstün yetenekli olsaydı çocukları için iyi bir BİLSEM modelinin nasıl olması gerektiğinin sorulduğu yöneticilerin ifadeleri sonucu oluşan temanın kelime bulutu Şekil VIII, öğretmenlerin ifadelerinin frekansını gösteren Tablo VIII ve doğrudan alıntılar aşağıda sırası ile sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Şekil VIII. İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “faaliyetler”, “öğrencilerin”, “yetenekli”, “BİLSEM”, “fiziksel” ve “gerekir” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM’in okul olup eksiksiz atölye ve salonlarının olması, alanında uzman ve yeterli öğretmenlerin olması, faaliyetlerin zenginleştirilerek devam ettirilmesi gerektiği görülmektedir.

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin yöneticilerin düşünceleri temasının Tablo VIII’de görüldüğü gibi eğitim-öğretime ilişkin, fiziki alt yapıya ilişkin, uygulanan faaliyetlere ilişkin ve öğretmenlere ilişkin olmak üzere dört alt temada toplanmıştır.

Tablo VIII. İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması	Eğitim-Öğretime İlişkin	Eğitim materyalleri bakımından zengin olması	3
		BİLSEM’in okullaşması	3
		Oyun temelli öğretim olması	2
		Bazı derslerin normal akranları ile işlenmesi	1
		Üniversite eğitimi ile devamlılık olması	1
		Müfredat güncellenmeli	1
		Disiplinler arası etkileşimin olması	1
		Mevcut sistemin devam ettirilmesi	1
		Buluş yoluyla öğretim anlayışının olması	1
	Kurumlar arası ortak çalışmalar yapılması	1	
	Fiziki Alt Yapıya İlişkin	Fiziki imkanların üst düzey olması	3
		Tip proje ile uygun bina olması	3
		Etkinlik salonları olması	1
		Kütüphane olması	1
		Eksiksiz materyal sağlanması	1
		En iyi şartların sağlanması	1
	Uygulanan Faaliyetlere İlişkin	Mevcut faaliyetlerin devam ettirilmesi	7
		Faaliyetler için maddi imkanların artırılması	1
		Sosyal etkileşimli faaliyetlerin yapılması	1
		Sürelerinin artırılması	1
Eğlenceli faaliyetlerin yapılması		1	
Öğretmenlere İlişkin	Alanında uzman olması	10	
	Üstün yeteneklileri her yönü ile tanınması	4	
	Araştırmacı olması	4	
	İdealist ve fedakar olması	2	
	En iyi öğretmenlerin olması	1	
	Öğretmenlerin anlayışlı olması	1	
	Liderlik yapan öğretmen olması	1	
	Öğretmenlere değer verilmesi	1	

Yönetici görüşleri doğrultusunda İyi bir BİLSEM modeline ilişkin yönetici düşünceleri temasının; eğitim-öğretime ilişkin alt temasında, eğitim materyalleri bakımından zengin olması (f=3), BİLSEM’in okullaşması (f=3), oyun temelli öğretim olması (f=2); fiziki alt yapıya ilişkin düşünceler alt temasında fiziki imkanların üst düzey olması (f=3), tip proje

ile uygun bina olması (f=3); uygulanan faaliyetlere ilişkin alt temasında mevcut faaliyetlerin devam ettirilmesi (f=7) ve öğretmenlere ilişkin alt temasında alanında uzman olması (f=10), üstün yeteneklileri her yönü ile tanınması (f=4), araştırmacı olması (f=4) ve idealist ve fedakar olması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Sadece BİLSEM eğitimi alıp bazen örgün eğitime gitmesi, hatta sınavlardan muaf tutularak eğitimini BİLSEM’de tamamlaması gerektiğini düşünüyorum...(Yön 2)”

“...Oyun-eğlence odaklı, buluş yoluyla öğretim temelli, liderlik ve sosyal etkileşimi ön planda tutan, disiplinler arası etkileşimi her alana taşıyan ve etkili kullanan bir yapı ideal olanı sağlayabilir...(Yön 4)”

V. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın cevap aranan “BİLSEM’de üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimin nitelik ve niceliği hakkında öğretmen ve yönetici görüşleri nelerdir?” sorusuna, uygulanan programın ihtiyacı karşılması açısından bakıldığında öğretmenler: okuldaki programı desteklemesi, öğrencilerin yaratıcılığına olumlu katkı sunması, proje tabanlı ve esnek olması, bireyselliği gözetmesi gibi nedenlerden dolayı BİLSEM’de uygulanan programın yeterli olduğunu düşünmektedir. Yöneticilerin ise programı, eleştirel düşünme becerisini desteklediği ve genel olarak ihtiyacını karşıladığı için yeterli bulmaktadır. Şenol (2011)’un yapmış olduğu çalışmada da öğretmenlerin BİLSEM’de uygulanan programlara ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu görülmektedir. Buna karşın, öğretmenler programın teorik alt yapısını yetersiz bulmaktadır. Yöneticilerin programı, öğretmenlerin bireysel yeteneklerine bağlı olduğu için yetersiz bulmasını da düşündüğümüzde aslında bunun genel bir alt yapı sorunu olduğu düşünülebilir. Ayrıca hem öğretmenler hem de yöneticiler programın ayrıntılara inildiğinde öğrencilerin spesifik ihtiyacını karşılamada yetersiz kaldığını düşünmektedirler. Keskin, Samancı ve Aydın (2013) eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenler programlarda, psikolojik gelişime destekleyici unsurların da yer alması gerektiğini düşünmektedirler. Zeidner (1999)’in yapmış olduğu çalışmada özel sınıflarda okuyan üstün yetenekli öğrencilerin normal akranlarına göre akademik benliklerinin daha düşük, diğerleri tarafından değerlendirilme kaygılarının daha yüksek olduğu sonucu göz önüne alındığında “üstün yeteneklilerin psikolojik açıdan desteklenmesinin” kritik bir öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Programın içeriğinde uygulanan faaliyetlere bakıldığında, genel olarak hem öğretmenler hem de yöneticilerin faaliyetleri genel hatları ile yeterli gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak öğretmenlerin yöneticilere göre faaliyetlerin geliştirilmesine yönelik daha çok beklentileri olduğu düşünülmektedir. Öğretmenler, faaliyetleri yaratıcı bulsa da daha fazla disiplinler arası ve çok yönlü düşünmeyi destekleyen faaliyetlerin olmasını istemektedirler. Bu durumun öğrencilerin ilgisini daha çok çekeceği düşünülmektedir. Ayaydın ve Ün (2018) etkinliklerin hazırlanma aşamasında öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin göz önüne alınması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenler, ayrıca faaliyetler ile öğretmenlerin yeterliliklerinin de uygun olması gerektiğini düşünmektedirler.

Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitimlerinde uygulanacak politikalara baktığımızda öğretmenler, üstün yetenekli tanılama ölçütlerinin sürekli güncellenerek geliştirilmesi ve her yerde tanılama çalışmalarının yapılması gerektiği düşünmektedirler. Bununla birlikte BİLSEM'de verilen eğitimin niteliğinin artırılarak kapsamının genişletilerek devam ettirilmesinin gerektiği vurgulanmakta; bunun için doğa ile uyumlu eğitim ortamlarının da olmasına da vurgu yapılmaktadır. Yöneticiler BİLSEM'in imkânlarının artırılması ve bağımsız okul olması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Öğretmenler üniversiteden de destek alınmasının gerektiğini düşünürken yöneticiler üniversite düzeyinde de üstün yetenekli eğitiminin yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca yöneticiler öğrencilere sınavlarda ek puan gibi ödüllendirmenin de olması gerektiğini ifade etmektedirler. Özkan (2009)'ın yapmış olduğu çalışmada da BİLSEM'de uygulanmak için hazırlanan programın üniversiteler ve TÜBİTAK gibi kurumlardan destek alınarak zenginleştirilmesinin gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Koçal, Kanar, Ermiş ve Pınar-Kanar (2009)'ın çalışmalarında da MEB, üniversiteler ve BİLSEM'in birlikte üstün yeteneklilere yönelik eğitim programlarının geliştirmelerinin faydalı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kendi çocuklarının eğitim alması ihtimaline göre iyi bir BİLSEM modelinin nasıl olması gerektiği sorusuna hem öğretmenler hem de yöneticiler BİLSEM'in tam gün eğitim veren bağımsız kurumlara dönüştürülmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bununla birlikte atölyelerin ve salonların fiziki alt yapısının eksiksiz olması gerektiği vurgulanmaktadır. Sezginsoy (2007), Tantay (2010), Kazu ve Şenol (2012), Kurtdaş (2012), Çelik-Şahin'in (2014) BİLSEM'lerde fiziksel koşullar bakımından birçok açıdan eksikliklerin olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenler, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarabilecek öğretmen ve eğitim programının olması gerektiği ve oyun alanlarının artırılmasının gerektiğini düşünürken;

yöneticiler uzman öğretmenlerin eşliğinde buluş yolu ile ve oyun temelli eğitim modelinin olması gerektiğini düşünmektedirler. Uzman öğretmenlerin varlığı, BİLSEM öğretmenlerinin devamlılığının sağlanması ile mümkün olacağı düşünülmektedir. Özkan (2009)'ın yapmış olduğu çalışmada BİLSEM'ler arası öğretmen atamalarının yapılamamasının alanda yetişmiş ve uzmanlaşmış öğretmenlerin devamlılığını olumsuz etkilediği ve bu durumun BİLSEM'in etkililiğini düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenler, üstün yetenekli çocuklara eğitim süreci boyunca eğitimlerinin her aşamasında daha çok söz hakkının tanınması gerektiğini düşünmektedirler.

VI. ÖNERİLER

Araştırmanın bulgu ve yorumları doğrultusunda ortaya çıkan sonuçların referansı ile Türkiye'deki üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik sunulan politika önerileri aşağıda sunulmuştur:

1. Sınıf öğretmenlerinin kullanabilecekleri ve üstün yetenekli çocukları doğal ortamı olan sınıfta fark etmelerini sağlayacak ölçme araçlarının geliştirilmesi.
2. Üstün yetenekli tanılamasında kullanılacak ölçeklerin uluslararası kabul görecektir standarda yükseltilmesi.
3. BİLSEM'in üstün yetenekli çocuklara eğitim veren tam zamanlı okula dönüştürülmesi ve burada öğrenim gören çocukların bir program dahilinde adresine tanımlı okulda normal akranları ile de öğrenim görmesi.
4. Üstün yetenekli çocuklara akademisyenlerin koordinasyonunda koçluk yapılması.
5. Üstün yetenekli çocuklara doğal hayatın içinde de öğrenme imkânı sunacak yaşantıların sunulması.
6. Üstün yetenekli çocuklara kariyer gelişimini de içerecek psikolojik destek sunulması.
7. Uygulanacak faaliyetlerin belirlenmesi sürecine üstün yetenekli çocukların da etkin katılımının sağlanarak programın ihtiyaç duyulduğu her zaman değişiklik yapılmaya olanak sağlayacak şekilde esnek olması.
8. Uygulanacak programda yer alacak faaliyetlerin üstün yetenekli çocukların ilgi ve yeteneklerini keşfetmesini destekleyici olması.
9. Uygulanacak programın ana felsefesi ile teorik alt yapısının bilimsel açıdan uyumlu ve kapsayıcı olması.

10. Uygulanacak programa, disiplinler arası çalışmaya uygun ve öğrencilerin kazanımlarını pekiştirici faaliyetlerin eklenmesi.

11. Ülke çapında BİLSEM binalarının atölye, sergi salonu, tiyatro salonu gibi iç mekan ve dış görünüş açısından bir standarda kavuşturulması ile kurum kimliğinin kazandırılması.

12. BİLSEM'de çalışacak öğretmenlerin seçim sürecinde, alanında uzman öğretmenlerin seçilmesi ve süreç içinde uzmanlıklarını geliştirmelerine olanak sunulması.

13. Rehberlik servisinde Psikolojik Danışman ve Rehberlik Uzmanı istihdam edilerek öğrencilere nitelikli bir psikolojik destek sağlanması.

14. Eğitim fakültelerinde üstün yetenekli çocukların eğitimine ilişkin seçimlik dersler konulması.

15. BİLSEM'lerde bireysel yetenekleri fark etme, özel yetenekleri geliştirme, proje üretimi ve yönetimi programları özelinde de çalışmalar yapılması.

16. Yönetici ve öğretmenler özelinde yapılan bu çalışmaya paralel aile ve öğrenciler düzeyinde de çalışmalar yapılması yarar sağlayacaktır.

REFERANSLAR

- Akarsu, F. 2004. Üstün zihinsel yeteneklilerin eğitiminde sorunlar. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı:439-443, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Ataman, A. 2004. Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı: 155-168, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Ayaydın, Y. ve Ün, D. 2018. Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerine göre üstün yetenekli Öğrencilerin eğitimi ve BİLSEM'ler. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(1), 121-155.
- Bakioğlu, A. ve Levent, F. 2013. Üstün yeteneklilerin eğitiminde Türkiye için öneriler. Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 1(1), 31-44.
- Çağlar, D. 2004. Okulda başarısız olan üstün zekalı çocuklar. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı: 409-415, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Çelik Şahin, Ç. 2014. Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin bu kurumlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(1), 101-117.
- Gottfried, A.W., Gottfried, A.E., Buthurst, K. & Guerrin, D.W. 1994. Gifted IO: early developmental aspects: the fullerton longitudinal study. New York: Plenum.
- Hunter, J. E. 1983. A causal analysis of cognitive ability, job knowledge, job performance, and supervisor ratings. E. Landy, S. Zedeck & J.Cleveland (Eds), Performance measurement and theory: 257-266, Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Kazu, İ. Y. ve Şenol, C. 2012. Üstün yetenekliler eğitim programına ilişkin öğretmen görüşleri BİLSEM örneği. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3(2), 13-35.
- Keskin, M. Ö., Samancı, N. K. ve Aydın, S. 2013. Science and art centers: current status, problems and solution proposals. Journal of Gifted Education Research, 1(2), 78-96.
- Koçal, Z. D., Kanar, E., Ermiş, S. ve Pınar-Kanar, K. 2009. Bilim ve sanat merkezine devam eden üstün yetenekli öğrencilerin temel ihtiyaçları: Amasya örneği. Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kurtdaş, Ç. 2012. Üstün yetenekliler ve üstün yeteneklilerin eğitiminde bilim ve sanat merkezleri Malatya Bilim ve Sanat Merkezi örneği. Hikmet Yurdu Düşünce Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 5(10), 151-181.
- Levent, F. 2011. Üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik görüş ve politikaların incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- MEB. 2006. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği Çevrim-içi:
http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111226_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeligi_son.pdf (Et. 15.10.2020)
- Özkan, D. 2009. Yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin örgütsel etkinliği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Palys, T. 2008. Purposive sampling. In L. M. given (Ed.), The sage encyclopedia of qualitative research methods. Vol.2, Sage: Los Angeles.
- Riley, L. T. 2011. Teaching gifted students in the inclusive classroom. USA: Prufrock Press Inc.
- Robert, J.L. 2005. Enrichment opportunities for gifted learners. USA: Prufrock Press Inc.
- Robinson, N.M. 1993. Identifying and nurturing gifted, very young children. K.A. Heller, F.J. Monks, & A.H. Passow (Eds), International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent. Oxford: Pergamon.
- Rogers, K.B. 1986. Re-forming gifted education: how parents and teachers can match the program to the child. Scottsdale, AZ: Great Potential Press, Inc.
- Sak, U. 2011. Üstün yetenekliler eğitim programları modeli (ÜYEP) ve sosyal geçerliği. Eğitim ve Bilim, 36(161), 213-229.
- Sezginsoy, B. 2007. Bilim ve Sanat Merkezi uygulamasının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Silverman, L.K. 1992. How parents can support gifted children. CEC/ERIC Bulletin, 6-8.
- Şenol, C. 2011. Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşler BİLSEM örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Tantay, Ş. 2010. Özel veya üstün yetenekli çocuklara eğitim veren okul ve merkezlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. 2006. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. 2012. Applications of case study research (Third Ed.). London: SagePub. Ltd.
- Zeidner, M. 1999. Test anxiety in intellectually gifted school students. Journal Of Anxiety, Stress & Coping, May, 12(2).